

УДК 336.77:631.11

**СТАН ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

Л.А. Олійник, кандидат економічних наук

Проаналізовано фінансово-кредитне забезпечення сільськогосподарських підприємств України та запропоновано основні напрями його поліпшення.

Кредитування, самофінансування, поточні зобов'язання, державна підтримка.

Надзвичайно важливою проблемою для сільськогосподарських підприємств у сучасних умовах функціонування є питання достатнього фі-

нансово-кредитного забезпечення їх виробничої діяльності, яке б сприяло створенню сприятливих умов господарювання та розвитку підприємств АПК у майбутньому. Зазначене зумовлює необхідність подальшого дослідження, розробки та вдосконалення практичних рекомендацій і заходів щодо розвитку фінансово-кредитного забезпечення виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств на основі фундаментальних економічних досліджень.

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів фінансово-кредитного забезпечення підприємств аграрного сектору присвятили чималу увагу багато українських вчених, зокрема: О.Є. Гудзь, М. Я. Дем'яненко, І.В. Зятковський, В.М. Опарін, П. Т. Саблук, П. А. Стецюк та ін. Однак питання комплексної оцінки, аналізу та вдосконалення фінансово-кредитного забезпечення виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств України на сьогодні залишається відкритим і тому потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження – аналіз стану фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств та визначення напрямів його поліпшення.

Виклад основного матеріалу. Фінансове забезпечення сільськогосподарських підприємств здійснюється переважно в трьох формах: самофінансування, кредитування та державна підтримка.

Джерелом самофінансування є власні кошти, серед яких основне значення мають нерозподілений прибуток і амортизаційні відрахування. Але за цих умов господарювання більшість сільськогосподарських підприємств є низькорентабельні або збиткові, що свідчить про неможливість повністю фінансувати свою діяльність.

У проведеному дослідженні проаналізовано основні фінансові показники роботи сільськогосподарських підприємств України за 2008–2011 рр., що свідчить про зростання доходів на 92,2 %, а витрат – на 74,3 %. За аналізований період спостерігається збільшення прибутку у 4,4 рази, яке сталося завдяки більш високим темпам росту доходів ніж витрат та ефективнішого використання ресурсів, про що свідчить ріст рівня рентабельності. Рентабельність операційної діяльності сільськогосподарських підприємств у 2011 році порівняно з 2008 роком зросла на 10,7 %. Отримуючи більші прибутки та вищий рівень рентабельності сільськогосподарські підприємства стають більш привабливими для інвестування. Хоча за аналізований період спостерігалось поліпшення фінансових результатів сільськогосподарських підприємств, проте чимала частка їх залишаються збитковими. Зменшення питомої ваги прибуткових підприємств із 71,4 до 69,5 % спостерігалось у період із 2008 року по 2010 рік. Отримання збитку досить негативно впливає на фінансовий стан цих підприємств та їх фінансово-кредитне забезпечення. У 2011 році ситуація значно поліпшилась, частка прибуткових господарств в Україні зросла з 69,5 % до 83,3 %. Але все ж таки досить негативним явищем є великий відсоток аграрних підприємств, які отримують збиток.

Аналіз джерел фінансування у розрізі вищезазначених форм свідчить, що частка власних джерел фінансування аграрних підприємств останніми роками у середньому становить 75-80%, кредитів – близько 20-23 %, а державної підтримки – лише 2-3 % [2] і має тенденцію до зменшення.

Низький рівень забезпечення підприємств власними коштами спричинює ріст попиту на кредитні ресурси, джерелами яких можуть бути банківський та комерційний кредит, а також партнерські форми кредитування.

За 2008-2012 рр. короткострокові кредити банків зросли у 2,3 рази, середньострокові на 31,4 %, а довгострокові – лише на 16,7 %. Значне зростання саме короткострокових кредитів свідчить про те, що аграрні підприємства залучають банківські кредити для покриття дефіциту обігових коштів та фінансування виробничої діяльності.

Стан кредитування аграрних підприємств за 2010-2011 рр. свідчить про зростання обсягів кредитування сільськогосподарських підприємств за аналізований період на 26,7 % [1].

Згідно з даними Міністерства аграрної політики та продовольства України [2] у 2010 році обсяг залучених кредитів сільськогосподарськими підприємствами становив 9,2 млрд грн, у тому числі пільгових – 0,7 млрд грн, якщо мінімальна потреба в кредитах для сільськогосподарських підприємств становить в межах 20 млрд грн [4]. Середня ставка по кредитах становила 25 % річних. У 2011 році 2,5 тис. сільськогосподарських підприємств залучили 13,3 млрд грн кредитних коштів, при середній ставці 19 % річних. Із загальної суми залучених коштів 4,1 млрд грн становили пільгові кредити, які були надані лише 824 підприємствам. За оперативною інформацією з регіонів, станом на кінець липня поточного 2012 року 1,7 тисяч підприємств агропромислового комплексу залучили кредити загальним обсягом понад 5,8 млрд грн, у т.ч. 4,2 млрд грн – короткострокових кредитів 0,97 млрд грн – середньострокових та 0,55 млрд грн – довгострокових кредитів. Відсоткові ставки становили 20-22 % річних.

Не зважаючи на те, що зростання обсягів кредитів для села у 2010-2012 роках відновилося, потреба аграрного сектору у кредитних ресурсах не задовольняється. Слід зауважити, що рівень відсоткових ставок є ще досить високий і тому кредитні ресурси залишаються недоступними для більшості підприємств, що потребує участь держави у розв'язанні цих питань.

Частка державної підтримки у структурі фінансування сільськогосподарських підприємств є незначною, але її значення для аграрного сектору є дуже важливим. У 2012 році на фінансову підтримку заходів у агропромисловому комплексі виділено 827 млн грн [1], які використовувалися в тому числі і на здешевлення кредитів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз стану фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств свідчить про тенденцію поліпшення кредитування цієї галузі, про що свідчить збільшення банківських кредитів та поліпшення умов кредитування, проте потреба аграрного сектору у кредитних ресурсах не задовольняється; зростання залучення короткострокових банківських кредитів для покриття дефіциту обігових коштів та фінансування виробничої діяльнос-

ті; значну потребу сільськогосподарських підприємств у довгострокових кредитних ресурсах інвестиційного характеру; велика частка у структурі джерел фінансування належить кредиторській заборгованості, яка для багатьох аграрних підприємств є чи не єдиним із доступних джерел зовнішнього фінансування; обсяги фінансової підтримки галузі є недостатніми і не враховують реальних потреб розвитку аграрного сектору; висока вартість банківських кредитів; складність процедур одержання кредитів; неможливість надання у заставу земельних ділянок сільськогосподарського призначення або прав оренди на них.

Напрямами вдосконалення фінансово-кредитного забезпечення сільськогосподарських підприємств визначено такі: завершення формування системи кредитної кооперації шляхом внесення змін до законодавства для регламентування діяльності кредитних кооперативів у сільській місцевості та розширення мікрокредитування на селі; запровадження нових фінансових інструментів для сільськогосподарських товаровиробників для отримання додаткових кредитів під заставу майбутнього урожаю (або майбутню тваринницьку продукцію); надання кредитів під заставу землі Державним Земельним банком; розвиток системи форвардних закупівель зерна, що дають змогу аграріям отримати необхідні кошти та уникнути витрат на високі відсотки комерційного кредитування; здійснення прямих бюджетних виплат товаровиробникам у порядку та обсягах, що не суперечать взятим зобов'язанням перед СОТ.

Список літератури

1. Офіційний веб-сайт Державної Казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua>.
2. Офіційний веб-сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/>, <http://170820.minagro.web.hosting-test.net>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від від 24.09.2012 №879 «Про запровадження державних форвардних закупівель зерна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://document.ua/pro-vnesennja-zmin-do-porjadku-provedennja-derzhavnih-forvar-doc113698.html>.
4. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / За ред. Ю.О. Лупенка, В.Я., Месель-Веселяка. – К. : ННЦ “ІАЕ”, 2012. – 182 с.

Проанализировано финансово-кредитное обеспечение сельскохозяйственных предприятий Украины и предложены основные направления его улучшения.

Кредитование, самофинансирование, текущие обязательства, государственная поддержка.

This article deals with the analysis of financial and credit maintenance agricultural enterprises of Ukraine. The basic directions of its improvement are offered.

Loans, selffinancing, current liabilities, state support.